

Annales

Instituti

Archaeologici

X - 2014

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office adress

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršne urednice/Desk editors

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Tehničke urednice/Technical editors

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Hrvoje Kalafatić, Siniša Krznar, Ivana Ožanić Roguljić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc,
Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Michreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Sanjin Mihelić

Lektura/Language editor

Ivana Majer (hrvatski jezik/Croatian)
Sanjin Mihelić (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj
Ivana Ožanić Roguljić
Katarina Botić

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambreč

©Institut of archaeology, Zagreb 2014.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
 Mirela Hutinec
- Sotin – rezultati istraživanja 2013. godine
- 14** **Tomislav Hršak**
 Tino Leleković
 Marko Dizdar
- Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2013. godine
- 21** **Daria Ložnjak Dizdar**
 Marko Dizdar
- Terenski pregled i arheološki nadzor na rekonstrukciji državne ceste D212, Kneževi Vinogradi – Zmajevac
- 25** **Marko Dizdar**
- Terenski pregled i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-2 – južna obilaznica Osijeka
- 29** **Ivana Ožanić Roguljić**
- Probno arheološko istraživanje lokaliteta Beli Manastir – Popova zemlja (AN 2)
- 34** **Tatjana Tkalčec**
- Probna arheološka istraživanja lokaliteta AN3 Beli Manastir – Sudaraž, sjever na trasi autoceste A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj 2013. godine
- 42** **Hrvoje Kalafatić**
- Probna arheološka istraživanja lokaliteta AN 4 Novi Bolman – Grablje kod Jagodnjaka u Baranji
- 45** **Marija Buzov**
- Probna istraživanja na trasi buduće autoceste A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj, dionica Beli Manastir – Osijek, arheološko nalazište AN 8 Beli Manastir – Atar, Napuštene njive
- 50** **Siniša Krznar**
- Probno arheološko istraživanje lokaliteta Novi Čeminac – Remanec poljana – Krčevine, na trasi spojne ceste istočno od čvora Čeminac – južni krak (AN 9)
- 55** **Tajana Sekelj Ivančan**
- Probni rovovi na arheološkom nalazištu Jagodnjak – Ciglana i Čemin – Ciganska pošta
- 63** **Zorko Marković**
 Katarina Botić
- Podgorač, Ražište – rezultati arheoloških istraživanja 2013. godine
- 69** **Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2013.

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
 Mirela Hutinec
- Sotin – the results of research in 2013*
- 14** **Tomislav Hršak**
 Tino Leleković
 Marko Dizdar
- The results of the investigations at Batina-Sredno in 2013*
- 21** **Daria Ložnjak Dizdar**
 Marko Dizdar
- Field survey and archaeological supervision of the reconstruction of State Road D212, Kneževi Vinogradi – Zmajevac*
- 25** **Marko Dizdar**
- Field survey and supervision of the construction of a section of D-2 State Road – the southern bypass of Osijek*
- 29** **Ivana Ožanić Roguljić**
- Trial archaeological excavations at the Beli Manastir – Popova zemlja site (AS 2)*
- 34** **Tatjana Tkalčec**
- Trial archaeological investigations at AS3 Beli Manastir-Sudaraž, north, on the route of the A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj motorway in 2013*
- 42** **Hrvoje Kalafatić**
- Trial archaeological investigations at the AS4 Novi Bolman-grablje site near Jagodnjak in Baranja*
- 45** **Marija Buzov**
- Trial investigations on the route of the future motorway A5 Beli Manastir – Osijek – Svilaj, the Beli Manastir – Osijek section, the archaeological site AS 8 Beli Manastir – Atar, Napuštene njive*
- 50** **Siniša Krznar**
- Trial archaeological investigation at Novi Čeminac-Remanec poljana-Krčevine, on the route of a connecting road east of south extension Čeminac (AS 9)*
- 55** **Tajana Sekelj Ivančan**
- Trial trenches at the archaeological sites Jagodnjak – Ciglana and Čemin – Ciganska pošta*
- 63** **Zorko Marković**
 Katarina Botić
- Podgorač, Ražište – results of the archaeological excavations in 2013*
- Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research in 2013*

- 73 Tatjana Tkalčec**
Posljednja sezona sustavnih zaštitnih arheoloških istraživanja nalazišta Crkvari – crkva sv. Lovre 2013. godine
The last season of systematic rescue archaeological investigations at Crkvari – St. Lawrence church in 2013
- 82 Marko Dizdar**
Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2013. godini
The results of the 2013 excavation at the La Tène culture cemetery in Zvonimirovo – Veliko polje
- 85 Tatjana Tkalčec
Iva Kostešić**
Izrada digitalnog modela reljefa arheološkog nalazišta na primjeru Gradine kod Špišić Bukovice
The creation of a digital relief model of an archaeological site on the example of Gradina near Špišić Bukovica
- 95 Daria Ložnjak Dizdar
Marija Mihaljević
Marko Dizdar**
Dolina Glavičice – rezultati istraživanja 2013. godine
Dolina Glavičice – the results of the 2013 investigations
- 99 Tajana Sekelj Ivančan**
Četvrta sezona arheoloških istraživanja nalazišta Virje – Volarski breg/Sušine
The fourth season of archaeological investigations at Virje – Volarski breg/Sušine
- 104 Siniša Krznar**
Arheološko istraživanje nalazišta Torčec – Cirkvišće 2013. godine
Archaeological investigation at Torčec-Cirkvišće in 2013
- 110 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić**
Arheološka i geofizička istraživanja na lokalitetu Kalnik – Igrišće 2013. godine
Archaeological and geophysical investigations at the Kalnik-Igrišće site in 2013
- 116 Tatjana Tkalčec**
Zaštitna arheološka istraživanja nalazišta Krapina – Vukšićev breg u 2013. godini
Rescue archaeological investigations at Krapina – Vukšićev breg in 2013
- 128 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Tina Neuhauser**
Hvar, otok Sveti Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2013.
Hvar, St. Clement island, Soline Bay, archaeological investigations in 2013
- 134 Tatjana Tkalčec**
Nastavak konzervatorskih radova na burgu Vrbovcu u Klenovcu Humskom u 2013. godini
The continuation of conservation work at Vrbovec castle in Klenovec Humski in 2013
- 140 Asja Tonc
Ivan Radman-Livaja**
Rezultati probnih iskopavanja na gradini Svete Trojice 2013. godine
The results of trial excavations at the Holy Trinity (sv. Trojica) hillfort in 2013
- 144 Goranka Lipovac Vrklijan
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra**
Sustavna istraživanja lokaliteta Crikvenica – Ad turre: terenski rad i obrada nalaza u 2013. godini
Systematic investigations at Crikvenica – Ad turre: fieldwork and find processing in 2013

148 **Bartul Šiljeg**
Vladimir Kovačić
Nera Šegvić
Iva Kostešić

Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek (Tar) u 2013. godini

148 **Bartul Šiljeg**
Vladimir Kovačić
Nera Šegvić
Iva Kostešić

Archaeological investigations and conservation work at the Stancija Blek site near Tar in 2013

154 **Katarina Botić**

Prikupljanje uzoraka drveta – peta sezona 2013. godine

154 **Katarina Botić**

Wood sampling – fifth season 2013

Terenski pregledi

159 **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Marko Dizdar

Terenski pregled područja između Sotina i Opatovca

159 **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Marko Dizdar

Field survey in the area between Sotin and Opatovac

164 **Zorko Marković**
Jasna Jurković
Danimirka Podunavac

Rezultati rekognosciranja arheoloških terena katastarske općine Donja Motičina 2012. godine

164 **Zorko Marković**
Jasna Jurković
Danimirka Podunavac

Results of the archaeological field survey of sites in Cadastral Municipality Donja Motičina in 2012

169 **Marko Dizdar**

Terenski pregled dionice državne ceste D-2 – sjeverna obilaznica Virovitice

169 **Marko Dizdar**

Field survey of a section of D-2 state road – the northern bypass of Virovitica

174 **Hrvoje Kalafatić**

Arheološki terenski pregled područja izgradnje pruge Križevci – Koprivnica – Botovo

174 **Hrvoje Kalafatić**

Archaeological field survey on the route of construction of the Križevci-Koprivnica-Botovo railway

182 **Daria Ložnjak Dizdar**
Tatjana Tkalčec

Terenski pregled predjela lijeve obale srednjeg toka rijeke Glogovnice (Tučenik, Buzadovec, Poljana Križevačka, Cubinec)

182 **Daria Ložnjak Dizdar**
Tatjana Tkalčec

Field survey of the left bank of the middle course of the Glogovnica river (Tučenik, Buzadovec, Poljana Križevačka, Cubinec)

192 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Arheološki terenski pregled područja izgradnje Nove luke Sisak

192 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Archaeological field survey in the area of construction of the New Port in Sisak

197 **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Terenski pregled na području novoga trajektnog pristaništa Stinica

197 **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Field survey in the area of the new ferry port at Stinica

202 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra
Iva Kostešić
Nera Šegvić

Projekt Arheološka topografija otoka Raba: rezultati terenskog pregleda poluotoka Lopara u 2013. godini

202 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra
Iva Kostešić
Nera Šegvić

The “Archaeological Topography of the Island of Rab” Project: the results of the 2013 field survey of the Lopar Peninsula

Eksperimentalna arheologija

209 Andreja Kudelić

Testiranje horizontalne keramičarske peći i pečenje posuda u redukcijskoj atmosferi

209 Andreja Kudelić

The testing of a horizontal pottery kiln and firing pots in a reductive atmosphere

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

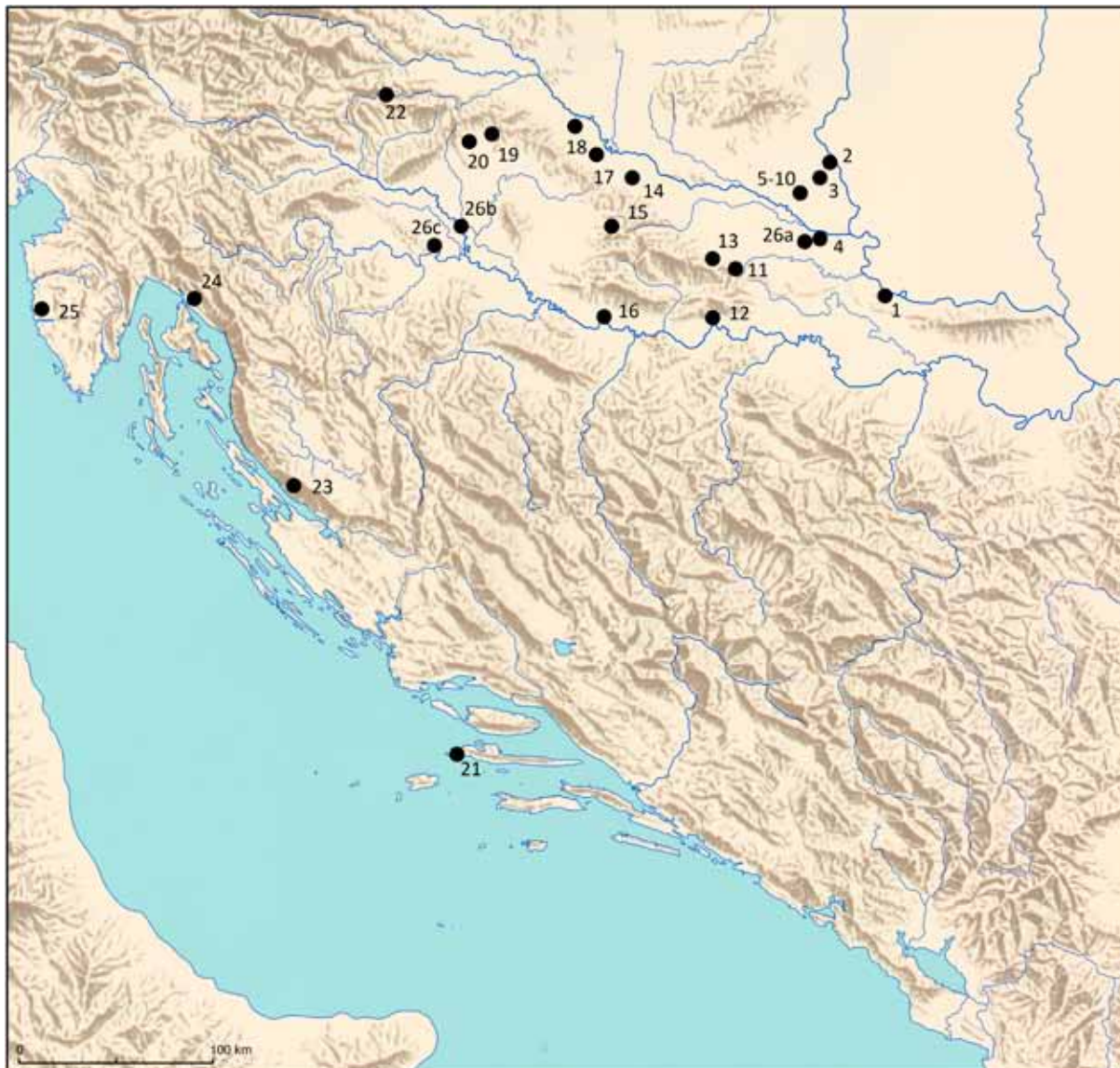
217-228

Additional scientific activity of the Institute

217-228

Arheološka istraživanja

Archaeological Excavations

1. Sotin	14. Zvonimirovo-Veliko polje
2. Batina Sredno	15. Gradina kod Špišić Bukovice
3. Kneževi vinogradi-Zmajevac	16. Dolina Glavičice
4. D2 južna obilaznica Osijek	17. Virje-volarski berg/Sušine
5. AN2 Beli Manastir, Popova zemlja	18. Torčec-Cirkvišće
6. AN3 Beli Manastir-Sudaraž	19. Kalnik Igrišće
7. AN4 Novi Bolman-Grablje kod Jagodnjaka	20. Krapina-Vukšićev breg
8. AN8 Beli Manastir, Atar, Napuštene njive	21. Sv. Klement-Soline
9. AN9 Beli Manastir Novi Čeminac-Remanec poljana-Krčevine	22. Klenovec Humski-Plemički grad Vrbovec
10. AN10 Beli Manastir Jagodnjak, Ciglana i Čemin, Ciganska pošta	23. Gradina Sv. Trojica
11. Podgorač, Ražište	24. Crikvenica-Igralište
12. Slavonski Brod, Galovo	25. Stancija Blek kod Tara
13. Crkvari	26.a, b, c, Osijek, Zagreb, Karlovac: koncentracija nalaza trupaca-detaljnije na karti strana 154

Terenski pregled i arheološki nadzor na rekonstrukciji državne ceste D212, Kneževi Vinogradi – Zmajevac

Field survey and archaeological supervision of the reconstruction of State Road D212, Kneževi Vinogradi – Zmajevac

Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar

Primljeno/Received: 03.04.2014.
Prihvaćeno/Accepted: 03.04.2014.

Terenski pregled, probna istraživanja i arheološki nadzor provedeni su pri rekonstrukciji državne ceste D212, Kneževi Vinogradi – Zmajevac koja prolazi istočnim rubom Banskog brda. U terenskom pregledu zabilježena su otprije poznata arheološka nalazišta, od kojih se izdvajaju dva nalazišta u Suzi – Derjan i Berengye na kojima su otkriveni tragovi naselja vučedolske kulture i daljske grupe.

Ključne riječi: terenski pregled, Baranja, Kneževi Vinogradi, Suza, Zmajevac, prapovijest, naselja, antika, limes
Key words: field survey, Baranja, Kneževi Vinogradi, Suza, Zmajevac, Prehistory, settlements, Antiquity, limes

Tijekom 2011. do 2013. godine Institut za arheologiju, pod vodstvom D. Ložnjak Dizdar, proveo je terenski pregled i arheološki nadzor na rekonstrukciji državne ceste D212, Kneževi Vinogradi – Zmajevac, dužine oko 6,8 km.

U terenskom pregledu obuhvaćena je cijela dužina trase ceste, nakon čega je, tijekom zemljanih radova, u kontinuitetu proveden arheološki nadzor. S obzirom na to da je bila riječ o rekonstrukciji postojeće ceste, odnosno zemljanim radovima, obuhvaćen je samo uski pojas uz rub ceste, pregledane su sve zemljane površine na kojima je prvo uklanjano raslinje te su postojeći pokosi prilagođeni novoj širini ceste. Tom su prilikom na pojedinim dijelovima trase zabilježeni i arheološki nalazi koji upućuju na postojanje nalazišta koja su već poznata u stručnoj literaturi. S druge strane, rekonstrukcija ceste provedena je i unutar naselja Suza i Zmajevac, pri čemu nije zahvatila otprije poznata arheološka nalazišta.

Prije provedbe terenskog pregleda, prikupljene su dosadašnje spoznaje o prostornim i vremenskim odrednicama arheoloških nalazišta koja su smještena na području rekonstrukcije ceste. Naime, s navedenog prostora potječu brojni pojedinačni nalazi za koje se ne poznaju točni položaji i okolnosti nalaza koji su otkriveni krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Ipak, u terenskom pregledu područja između Batine i Suze, koji je poduzet 2010. godine, otkrivena su i brojna nova arheološka nalazišta iz svih razdoblja koja svjedoče o intenzivnom životu na lesnom rubu Banskog brda (Bojčić et al. 2010).

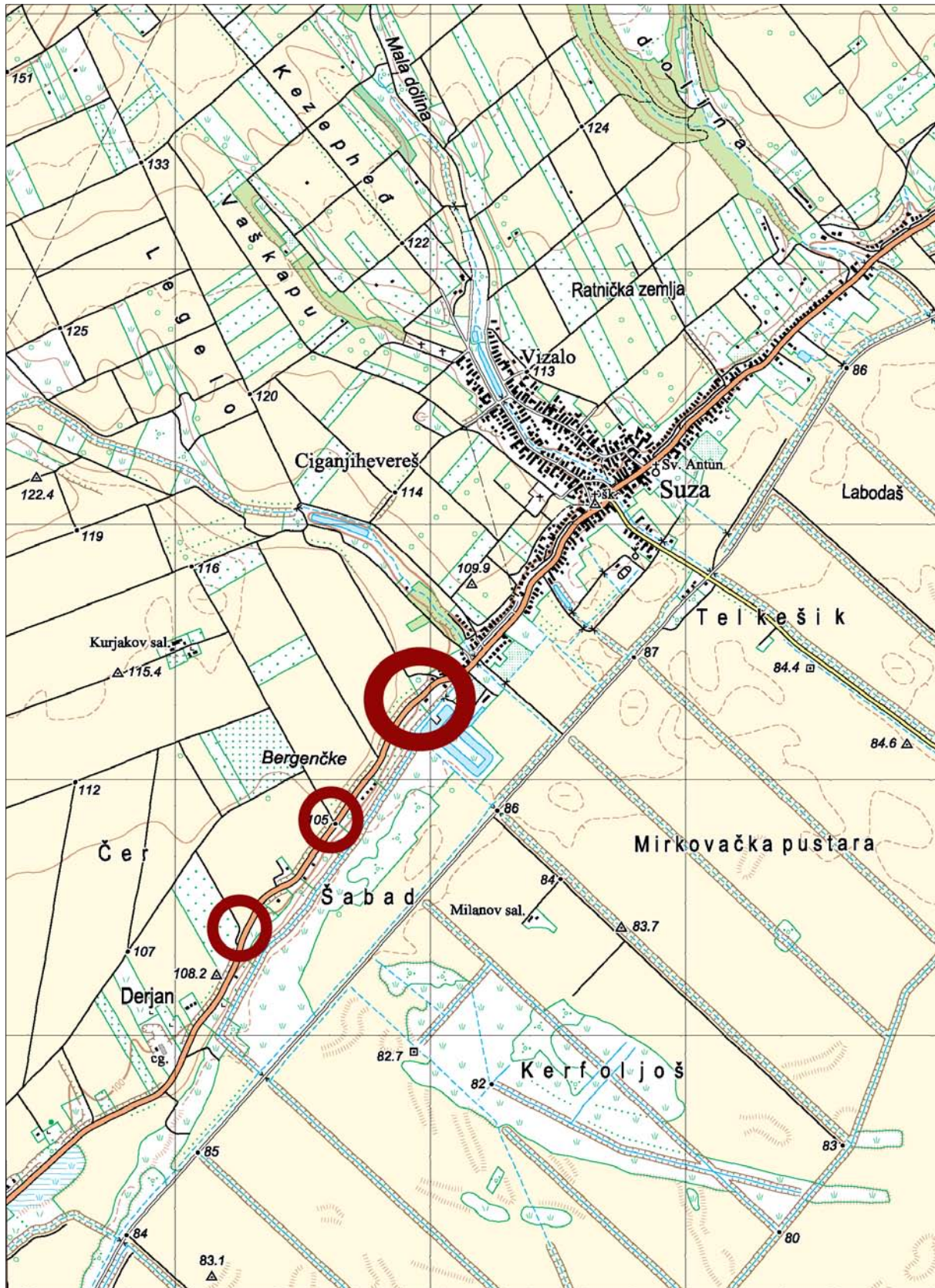
Postojeća cesta D212, koja povezuje Kneževu Vinogradu i Batinu, prolazi istočnim padinama Banskog brda koje se postupno spuštaju prema ravnici, a ispresijecane su dubokim usjecima ili 'surducima' uz koje su arheološka nalazišta najčešće i smještena. U terenskom pregledu i arheološkom nadzoru dokumentirano je kako se nalazišta od dunavskog ruba zaravni prema unutrašnjosti rasprostiru najčešće oko 300 do 400 metara. Pri-

kupljeni nalazi omogućavaju definiranje granica rasprostiranja nalazišta kao i vrijeme u kojem su bila zapsjednuta.

U terenskom pregledu i tijekom arheološkog nadzora dokumentirana su dva nalazišta iz razdoblja prapovijesti koja su smještena na rubu lesne zaravni, uz surduke položene na istočnim padinama Banskog brda. Na površini nalazišta prikupljeni su ulomci keramičkih posuda na osnovi kojih je utvrđena njihova prostorna rasprostranjenost kao i vremenska pripadnost. Isto tako, pri čišćenju usjeka ceste od raslinja, definirani su ostaci jama s keramičkim ulomcima.

Na nalazištu Suza – Derjan, pri čišćenju istočnog usjeka ceste od raslinja, pronađeni su ostaci dviju jama koje su sadržavale nalaze životinjskih kostiju te karakteristične keramičke ulomke vučedolske kulture. Prepoznaju se dijelovi lonaca i zdjela te ulomci koji su ukrašeni bijelom inkrustacijom. Nalazišta vučedolske kulture na prostoru Baranje zasad su malobrojna: Batina – Gradac i Lug (Minichreiter 1987: 56–57), slično ostalim eneolitičkim kulturama (Bojčić et al. 2010: 83). Potrebno je istaknuti kako su na nedalekom položaju Suza – Kerekhegy prikupljeni keramički ulomci starčevačke ili sopotske kulture (Bojčić et al. 2010: 83), zbog čega pojavu neolitičkih nalaza ne treba isključiti ni uz rub Banskog brda između Suze i Kneževih Vinograda.

U usjeku poljskog puta, koji se spaja s D212, pronađeni su ostaci veće jame-zemunice u kojoj su prikupljeni ulomci keramike daljske grupe. Još su ostaci dviju jama zabilježeni na zapadne strane ceste na položaju Suza – Berengye. Na ovom su nalazištu otprije poznati nalazi rano- i srednjobrončanodobne panonske inkrustirane keramike (tzv. južna grupa panonske inkrustirane keramike i Szeremle grupa) koja je zabilježena na velikom broju nalazišta u Baranji (Šimić 2000). Na ovom se po-

Sl. 1 Položaji arheoloških nalazišta na dionici ceste D212 Kneževi Vinogradi – Zmajevac

Fig. 1 The position of archaeological sites on the section of Road D212 Kneževi Vinogradi – Zmajevac

Sl. 2 Jama daljske grupe na položaju Suza – Berengye (snimila: D. Ložnjak Dizdar)

Fig. 2 A pit of the Dalj group at the Suza – Berengye site (photo: D. Ložnjak Dizdar)

ložaju spominju nalazi grobova istraženih 1943. godine (Bándi, Zoffmann 1967: 45–47, T. 4: 1–6, T. 5: 1–8, T. 6: 1–3; Bulat 1970: 66; Minichreiter 1984: 36; 1987: 133–134; Šimić 1984: 29; 2000: 135). U zapunama jama, pored zapečene zemlje i ulomaka kućnog lijepa, pronađeni su karakteristični ulomci lonaca zaobljenog i S-profiliranog tijela koji su ukrašeni plastičnim trakama s otiscima prstiju, zatim izdvojeni su ulomci zdjela zaobljenog tijela te vrčeva zaobljenog tijela s trakastim ručkama koji se mogu pripisati daljskoj grupi, odnosno kraju kasnoga brončanog doba.

Nalazišta koja se mogu pripisati kasnobrončanodobnoj daljskoj grupi, koja je obilježila i početak starijega željeznog doba, brojna su u sjeveroistočnom dijelu Baranje, posebno u Batini i Zmajevcu (Kőszegi 1988; Metzner-Nebelsick 2002; Bojčić et al. 2009; 2011), no dokumentirana su i na području Suze (Bojčić et al. 2010: 84).

S obzirom na to da cesta D212 prolazi selom Zmajevac ispod rimske utvrde na Várhegyu (*Ad Novas*), oko koje se nalaze i pripadajuća groblja (Klemenc 1961: 17; 1963; Pinterović 1961: 44; 1968: 76; 1969: 58; 1970: 95; Bulat 1964: 63; 1969: 41; 1977; 1984: 117; Spajić 1971: 156; Minichreiter 1987: 90, 136–137), rimskodobni nalazi nisu izdvojeni. O položaju kasnorimskih nekropola svjedoče rezultati istraživanja na položaju Mocsolás (Filipović 2005; 2006; 2007). Ipak, na ulazu u selo, s istočne strane ceste, nakon uklanjanja raslinja i poliranja usjeka

uočena je tamnosmeđa zapuna jarka ili kanala V-presjeka koji se, inače, smatraju karakterističnim za opkope rimskih privremenih vojnih logora podizanih tijekom pohoda ili za vježbu. U zapuni, odnosno njezinu otkrivenom dijelu, nisu pronađeni nalazi, što otvorenim ostavlja pitanja o datiranju jarka, no karakterističan presjek upućuje na rimskodobnu pripadnost, slično nalazima iz Batine (Bojčić et al. 2011).

U terenskom pregledu i arheološkom nadzoru zabilježena su dva prapovijesna nalazišta koja su smještena uz rub lesne zaravni između Suze i Kneževih Vinograda. Nalazišta su otprije poznata, a na njihovim površinama prikupljeni su keramički ulomci iz eneolitika i brončanog doba. Na osnovi prikupljenih keramičkih ulomaka, omogućava se izrada slike naseljenosti područja koje, inače, obiluje nalazištima iz svih razdoblja.

Posebno je važno otkriće naselja vučedolske kulture na položaju Suza – Derjan koje se svrstava u red malobrojnih dosad poznatih eneolitičkih naselja na području Baranje. Na nalazištu Suza – Berengye zabilježeni su nalazi daljske grupe s kraja kasnoga brončanog i početka starijega željeznog doba. Potrebno je istaknuti kako su otprije na istom položaju zabilježeni i nalazi inkrustirane keramike s kraja ranog i početka srednjega brončanog doba. Otkriće jarka V-presjeka upućivalo bi na položaj nepoznatoga rimskog vojnog logora, no to je još potrebno provjeriti u pokusnim iskopavanjima.

Literatura

- Bándi, G., Zoffmann, Zs. 1967, Középső bronzkori hamvasztásos temetők Baranyában, *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve*, 11 (1966), 43–56.
- Bojčić, Z., Dizdar, M., Hršak, T., Leleković, T. 2009, Terenski pregled područja Batine, *Annales Instituti Archaeologici*, V, 125–129.
- Bojčić, Z., Dizdar, M., Hršak, T., Vukmanić, I., Dujmić, D., Leleković, T. 2010, Terenski pregled područja između Batine i Suze, *Annales Instituti Archaeologici*, VI, 80–87.
- Bojčić, Z., Dizdar, M., Hršak, T., Leleković, T. 2011, Rezultati probnih istraživanja nalazišta Batina–Sredno 2010. godine, *Annales Instituti Archaeologici*, VII, 13–19.
- Bulat, M. 1964, Rekonstrukcija limesa između Batine Skele i Iloka, *Arheološki pregled*, 6, 63–64.
- Bulat, M. 1969, Topografska istraživanja Limesa u Slavoniji i Baranji, *Osječki zbornik*, XII, 39–52.
- Bulat, M. 1970, Metalno doba u Slavoniji, in: *Zbornik radova Prvog znanstvenog sabora Slavonije i Baranje [Osijek, 17–19. V 1970]*, Radauš V. (ed.), Osijek, 61–78.
- Bulat, M. 1977, Stanje istraživanja antičkih naselja u Slavoniji, *Materijali Saveza arheoloških društava Jugoslavije*, 13, 63–91.
- Bulat, M. 1984, Neki noviji antički nalazi iz Slavonije i Baranje, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 9, 117–128.
- Filipović, S. 2005, Várhegy–Mocsolás (Zmajevac), *Hrvatski arheološki godišnjak*, 1 (2004), 15–17.
- Filipović, S. 2006, Várhegy–Mocsolás (Zmajevac), *Hrvatski arheološki godišnjak*, 2 (2005), 22–23.
- Filipović, S. 2007, Várhegy–Mocsolás (Zmajevac), *Hrvatski arheološki godišnjak*, 3 (2006), 30–31.
- Klemenc, J. 1961, Limes u Donjoj Panoniji, in: *Limes u Jugoslaviji, I: zbornik radova sa simposijuma o Limesu 1960 godine*, Beograd, 5–34.
- Klemenc, J. 1963, Der panonische Limes in Jugoslawien, *Arheološki radovi i rasprave*, III, 55–68.
- Köszegi, F. 1988, *A Dunántúl története a későbronzkorban (The History of Transdanubia during the Late Bronze Age)*, BTM Műhely 1, Budapest.
- Metzner-Nebelsick, C. 2002, *Der »Thrako-Kimmerische« Formenkreis aus der Sicht der Urnenfelder- und Hallstattzeit im südöstlichen Panonien*, Vorgeschichtliche Forschungen, Bd. 23, Marie Leidorf GmbH, Rahden/Westf.
- Minichreiter, K. 1984, Rekonstrukcija arheoloških lokaliteta Baranje, *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, XVI/2, 32–36.
- Minichreiter, K. 1987, Arheološko blago Baranje, *Anali Zavoda za znanstveni rad u Osijeku*, 5 (1986/87), 43–142.
- Pinterović, D. 1961, O rekonstrukciju baranjskog sektora limes, in: *Limes u Jugoslaviji, I: zbornik radova sa simposijuma o Limesu 1960 godine*, Beograd, 43–45.
- Pinterović, D. 1968, Limesstudien in der Baranja und in Slawonien, *Archaeologica Jugoslavica*, IX, 55–82.
- Pinterović, D. 1969, Problemi istraživanja Limesa na sektoru Batina Skela–Ilok, *Osječki zbornik*, XII, 53–69.
- Pinterović, D. 1970, Slavonija kao dio rimske Panonije, in: *Zbornik radova Prvog znanstvenog sabora Slavonije i Baranje [Osijek, 17–19. V 1970]*, Radauš V. (ed.), Osijek, 79–100.
- Spajić, E. 1971, Rimski novci nađeni u Baranji, *Osječki zbornik*, XIII, 133–157.
- Šimić, J. 1984, Nalaz južnopanonske inkrustrirane keramike iz Kopačeva, *Anali Zavoda za znanstveni rad u Osijeku*, 3, 23–42.
- Šimić, J. 2000, *Kulturne skupine s inkrustriranom keramikom u brončanom dobu sjeveroistočne Hrvatske*, Biblioteka Slavonije i Baranje knj. 2, HAZU – Zavod za znanstveni i umjetnički rad Osijek, Muzej Slavonije Osijek, Zagreb–Osijek.

Summary

In the field survey and archaeological supervision we documented two prehistoric sites, situated along the edge of the loess plateau between Suza and Kneževi Vinogradi. The sites had been known previously, and on their surfaces we collected potsherds from the Eneolithic and the Bronze Age. Based on the collected potsherds we can create the picture of the habitation of this area, which, incidentally, abounds with sites from all periods.

A particularly important discovery is that of a settlement of the Vučedol culture at the position Suza – Derjan. The site is one of the few so far known Eneolithic settlements in the Baranja region. The Suza – Berengye site yielded finds of the Dalj group from the end of the Late Bronze Age and the beginning of the Iron Age. The same position yielded finds of Encrusted Pottery from the end of the Early Bronze Age and the beginning of the Middle Bronze Age. The discovery of a V-section ditch points to the position of an unknown Roman camp, although it is necessary to verify this by a test excavation.